

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Νίκος Κάσδαγλης: *Σοροκάδα*
(Κ.Ν.Λ., σσ. 180-181)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποια στοιχεία μπορείτε να αντλήσετε από το κείμενο που να δείχνουν την εξοικείωση του συγγραφέα με τη θάλασσα και τους ναυτικούς;
2. Η πεζογραφία του Νίκου Κάσδαγλη έχει χαρακτηριστεί ρεαλιστική¹. Υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, στοιχεία ρεαλισμού και σ' αυτό το διήγημα;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Πώς θα χαρακτηρίζατε το λόγο του Κάσδαγλη²;
2. Ποια σχήματα λόγου μπορείτε να επισημάνετε στο κείμενο; Να δώσετε ένα τουλάχιστον παράδειγμα για κάθε ένα από αυτά.
3. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί λέξεις λαϊκές, ιδιωματικές (π.χ. *πρέπει να ζυπολυθείς, πήρε σοροκάδα*). Μπορείτε να βρείτε κι άλλα παραδείγματα αυτής της γλωσσικής ιδιαιτερότητας του κειμένου;

---

¹ Πρβλ.: "Ο Κάσδαγλης καλλιεργεί, περισσότερο ίσως από όλους τους πεζογράφους της γενιάς του, έναν ακραίο, στυγνό και, συχνά, αποτρόπαιο ρεαλισμό· κάποτε μάλιστα φαίνεται ότι παρατείνει αναίτια κάποιες νατουραλιστικές σταθερές, τονίζοντας υπέρμετρα τα στοιχεία της φρίκης και της εξαθλίωσης" (Λίζυ Τσιφμώκου, *Η μεταπολεμική πεζογραφία (από τον πόλεμο του '40 ως τη δικτατορία του '67)*, τόμος Δ, εκδ. Σοκόλη, Αθήνα²1992, σ. 308).

² Ο λόγος του Κάσδαγλη έχει χαρακτηριστεί ασθματικός, βιωματικός, πυρετώδης, νευρώδης, ότι διατηρεί τον "κοφτό" τόνο του προφορικού λόγου, ότι διαφοροποιείται από το στιλβωμένο και ορθοεπές πεζογραφικό ύφος (πρβλ. αυτ., σσ. 308, 315), "κοφτής αναπνοής" (πρβλ. Γιώργος Αράγης, αυτ., σ. 325), ότι περιορίζεται στα χρειώδη, εξοστρακίζοντας απ' την τέχνη του λόγου κάθε περιττό διάκοσμο (Παν. Μουλλάς, αυτ., σ. 318).

4. Τι παρατηρήσεις έχετε να κάνετε ως προς την αφηγηματική τεχνική του συγγραφέα; Να δώσετε αντιπροσωπευτικά παραδείγματα.³
5. Τα τελικά “διδάγματα” στα κείμενα του Κάσδαγλη δεν προκύπτουν από κανενός είδους κηρύγματα ή επεμβάσεις του συγγραφέα, αλλά κατασταλάζουν σαν κατακτήσεις της ευαισθησίας και της νοημοσύνης του αναγνώστη⁴. Ισχύει αυτή η παρατήρηση στην περίπτωση της “Σοροκάδας”; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.
6. Πώς λειτουργεί στο διήγημα η πρώτη φράση του;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Τι αλλάζει στο νησί εν όψει της επίσκεψης του Αμερικανικού καταδρομικού;
2. Ποιες σκέψεις έκανε και ποια μέτρα πήρε ο Αμερικανός πλοίαρχος, όταν ο λιμενάρχης τον συμβούλευσε να απομακρύνει το πλοίο του από το λιμάνι;
3. “*Η σοροκάδα δε σήκωνε λεβεντιά*”: Να σχολιάσετε αυτή τη φράση καθώς και την άρνηση του Αμερικανού πλοίαρχου να ακολουθήσει τη συμβουλή του λιμενάρχη.
4. “*Το κουφάρι απόμεινε δυο τρεις μήνες καρφωμένο στα βράχια του χαμηλού μόλου, για να δοξάζει τους κανονισμούς*”: Να εξηγήσετε το νόημα αυτής της φράσης.

---

³ Ο αφηγητής που ταυτίζεται με το συγγραφέα χρησιμοποιεί την αναδρομική αφήγηση (η ιστορία με το Αμερικάνικο πολεμικό), το α΄ πρόσωπο (π.χ. “μ’ άρεζε να κολυμπάω”), το β΄ πρόσωπο (π.χ. “Αν κοιτάξεις με το γυαλί, βλέπεις ακόμα στον πάτο παλιές λαμαρίνες και κομμάτια καλόδια”) και κυρίως το γ΄ πρόσωπο (π.χ. “του μήνυσαν να φύγει”). Τέλος, λειτουργεί ως παντογνώστης αφηγητής (“Ο καπετάνιος κούνησε τους ώμους σαν του τα ’πανε”).

⁴ Πρβλ. Παν. Μουλλάς, *Η μεταπολεμική πεζογραφία (από τον πόλεμο του ’40 ως τη δικτατορία του ’67)*, ό.π., σ. 318.

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Α. Καρκαβίτσας: *Λόγια της πλήρης*⁵

... Η θάλασσα αφροκοπούσε απ' άκρη σ' άκρη και κυνηγούσαν ένα το άλλο τα κύματα και ψήλωναν και δέρονταν και βαρυβογγούσαν, γκαστραωμένα το χαμό. Δεν πίστευες πως ήταν νερό παρά θεριά ανήμερα: λύκοι και λέοντες και τίγρεις και ύαινες· αρκούδες ασπρόμαλλες, που κοπάδια πεινασμένα έβγαιναν από τα ουρανόθεμελα και χύνονταν στο άμοιρο καράβι μας. Ένα κύμα εδώ πλάκωνε με το στήθος πλατύ, τρίζοντας τα δόντια του και φοβερίζοντας, σαν να ζητούσε να δώσει το τελειωτικό χτύπημα. Άλλο εκεί γλιστρούσε ταπεινό, σαν την τίγρη που σέρνεται της κοιλιάς να πλακώσει κοιμάμενο τον οχτρό της· καθώς έφτανε κοντά, ψήλωνε γιαμιάς, καβαλίκευε το κατάστρωμα, σάρωνε ό,τι έβρισκε, ζύλα και σχοινιά και σίδερα, και περνούσε αντίπερα γρούζοντας ακόμη και αλιχτώντας πεισιμωμένα γιατί δε μπόρεσε να κάμη περισσότερο κακό. Άλλο ερχόταν από μακριά ψηλό και φουσκωμένο, ανεμοκυκλοπόδης πολεμιστής με φαρμακερές σαγίτες, ανυπόμονος να κάμη και να δείξη. Έσκαε όμως πριν να φτάση στο σκοπό του και μανιασμένο έστελνε τους αφρούς καταπάνω μας. Και άλλα μύρια σπρώχνονταν ολόγυρα βιαστικά ποιο να χτυπήσει πρώτο, ποιο να δώσει τη δυνατότερη πληγή, διαλέγοντας το μέρος που θα σκαλώσουν απάνω, σαν ασκέρι άγριο πολιορκητών γύρω σε άπαρτο κάστρο...

Αφού συγκρίνετε την περιγραφή της σοροκάδας από το Νίκο Κάσδαγλη (σ. 181: “Μόνο που φρέσκαρε η σοροκάδα με το σούρουπο (...) τους μαζεύανε μισοπνιγμένους”) με την περιγραφή της τρικυμίας από τον Ανδρέα Καρκαβίτσα, να εξηγήσετε ποια περιγραφή σας αρέσει περισσότερο και γιατί.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν πως η αλαζονεία (ύβρις) των ανθρώπων τιμωρείται με τη συμφορά (άτη) που τους στέλνουν οι θεοί. Πιστεύετε ότι αυτό το σχήμα βρίσκει εφαρμογή στο συγκεκριμένο κείμενο; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

---

⁵ Καρκαβίτσας Α., *Λόγια της πλήρης*, εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας, σσ. 43-44.